

Навчально-методична серія
«КАФЕДРА»
№ 96

Євгеній Гайданка

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ
РЕКОМЕНДАЦІЇ

**Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Факультет суспільних наук
Кафедра політології і державного управління**

Навчально-методична серія
«КАФЕДРА»
№ 96

Євгеній Гайданка

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
(для студентів спеціальності 052 Політологія)

Ужгород – 2024

УДК 339.9(076)

Г 14

Гайданка Є. Транскордонне співробітництво: навчально-методичні рекомендації для здобувачів освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 052 Політологія, освітньо-професійна програма «Політологія», перший (бакалаврський) рівень / Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 96; [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; Каф. політології і державного управління]. Ужгород, УжНУ. 2024. 31 с.

Розробник:

Гайданка Євгеній Іванович, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук УжНУ

Рецензенти:

Марчук Василь Васильович, доктор історичних наук, професор кафедри політичних інститутів та процесів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ);

Мартинкович Марцел, доктор філософії (PhD), завідувач кафедри політології Трнавського університету (м. Трнава, Словачька Республіка).

Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 96

(створена рішенням кафедри політології і державного управління ФСН УжНУ, протокол № 7 від 26 лютого 2014 року)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук УжНУ.

Протокол № 4 від 5 грудня 2024 року.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Протокол № 4 від 17 грудня 2024 року.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Протокол № 4 від 18 грудня 2024 року.

© Євгеній Гайданка, 2024

© Навчально-методична серія «Кафедра», 2024

ЗМІСТ

1. Вступ до навчальної дисципліни	5
2. Очікувані результати навчання	6
3. Опис та структура навчальної дисципліни	8
4. Програма навчальної дисципліни	11
5. Тематика, плани та література для підготовки до практичних занять	14
6. Методичні вказівки з організації самостійної роботи студентів	20
7. Перелік завдань на модульні контрольні роботи	22
8. Типові тестові контрольні завдання	24
9. Рекомендована література	25
10. Методи навчання та оцінювання	28

ВСТУП ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний курс «Транскордонне співробітництво» має важливе значення для підготовки слухачів спеціальності 052 Політологія, оскільки пояснює принципи організації сучасної системи транскордонного співробітництва, можливості реалізації транскордонного співробітництва у країнах Європейського Союзу, Україні та Закарпатській області.

Мета навчальної дисципліни – ознайомлення студентів із сутністю, принципами організації та інституціями транскордонного співробітництва у країнах Європейського Союзу. Значна увага приділяється розгляду питань розвитку транскордонного співробітництва в сучасній Україні.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

загальних компетентностей:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК-01);
- здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК-02);
- здатність працювати у міжнародному контексті (ЗК-04);
- здатність працювати у міжнародному контексті (ЗК-08).

спеціальних компетентностей:

- здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки (СК-02);
- здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності (СК-04);
- здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування (СК-05);
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні (СК-06);
- здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах (СК-10);
- здатність розробляти механізми протистояння політичним ризикам, упереджувати виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічному середовищі (СК-11).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **120 годин/04 кредити ECTS**.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Транскордонне співробітництво», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності	ПРН-02
мати навички професійної комунікації	ПРН-04
вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування	ПРН-12
вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні	ПРН-13
застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності	ПРН-14
презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань	ПРН-16
знати теоретичні, методологічні і практичні аспекти здійснення аналізу соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах	ПРН-17
уміти розробляти комплексні заходи, пропозиції та рекомендації з метою упередження виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічних регіонах	ПРН-18
вміти визначати національні пріоритети та інтереси України, з урахуванням безпекової складової в умовах викликів, ризиків і загроз, у тому числі зовнішніх	ПРН-19
проводити експертизи та виконувати консультативні функції для органів державної влади та органів місцевого самоврядування, політичних суб'єктів і громадських організацій національного і міжнародного рівня	ПРН-20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Транскордонне співробітництво»:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
вільно спілкуватися однією з іноземних мов усно і письмово у комунікації із представниками іноземних органів влади, задіяних у транскордонному співробітництві	ПРН-02
мати навички професійної комунікації з колегами-учасниками процесів транскордонного співробітництва	ПРН-04
вміти аналізувати взаємодію органів місцевого самоврядування та місцевих адміністрацій при реалізації проєктів транскордонного співробітництва	ПРН-12
вміти аналізувати публічну політику на рівні прикордонних регіонів	ПРН-13
застосовувати методи підготовки проєктів транскордонного співробітництва у професійній діяльності	ПРН-14
презентувати прикладні можливості і потенціал транскордонного співробітництва засобом масової інформації	ПРН-16
знати специфіку прикордонних регіонів, щоб забезпечувати сталий розвиток транскордонного співробітництва	ПРН-17
уміти розробляти проєкти транскордонного співробітництва з метою попередження виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічних регіонах	ПРН-18
вміти визначати національні пріоритети та інтереси України при реалізації проєктів транскордонного співробітництва	ПРН-19
проводити експертизи та виконувати консультаційні функції для органів державної влади та органів місцевого самоврядування при підготовці стратегії транскордонного співробітництва у Закарпатській області	ПРН-20

ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	3-ий	3-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 3,3 аудиторних – 60 самостійної роботи студента – 60	1-ий	1-ий
	Лекції:	
	34	14
	Практичні (семінарські):	
	26	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60	102

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 60/60

для заочної форми навчання – 18/102

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Транскордонне співробітництво як форма організації співпраці у прикордонних територіях	14	4	2			8
Тема 2. Принципи транскордонного співробітництва	12	4				8
Тема 3. Форми транскордонного співробітництва. Єврорегіони.	16	4	6			6
Тема 4. Міжрегіональне співробітництво	16	4	4			8
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	58	16	12			30
Модуль 2						
Тема 1. Етапи становлення та механізми транскордонного співробітництва у країнах Європейського Союзу	14	4	4			6
Тема 2. Розробка та реалізація транскордонного співробітництва у Європейському Союзі	14	4	4			6
Тема 3. Програми регіональної політики у Європейському Союзі	14	4	4			6
Тема 4. Розвиток транскордонного співробітництва в Україні	12	4				8
Тема 5. Розвиток транскордонного співробітництва у Закарпатській області	10	4	2			4
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	62	18	14			30
Разом за семестр	120	34	26	-	-	60

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Транскордонне співробітництво як форма організації співпраці у прикордонних територіях	12	2				10
Тема 2. Принципи транскордонного співробітництва	12					12
Тема 3. Форми транскордонного співробітництва. Єврорегіони.	14	2	2			10
Тема 4. Міжрегіональне співробітництво	12	2				10
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	50	6	2			42
Модуль 2						
Тема 1. Етапи становлення та механізми транскордонного співробітництва у країнах Європейського Союзу	14	2				12
Тема 2. Розробка та реалізація транскордонного співробітництва у Європейському Союзі	14	2				12
Тема 3. Програми регіональної політики у Європейському Союзі	12					12
Тема 4. Розвиток транскордонного співробітництва в Україні	14	2				12
Тема 5. Розвиток транскордонного співробітництва у Закарпатській області	16	2	2			12
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	70	8	2			60
Разом за семестр	120	14	4	-	-	102

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ № 1

Тема 1. Транскордонне співробітництво як форма організації співпраці у прикордонних територіях.

Поняття, рівні та типи міжрегіонального співробітництва. Управлінський зміст і сфера міжрегіонального співробітництва. Специфіка та мета міжрегіонального співробітництва. Рівні реалізації міжрегіонального співробітництва. Двостороннє чи багатостороннє міжрегіональне співробітництво. Співробітництво між сусідніми регіонами. Зовнішнє співробітництво між регіонами, що не мають спільного кордону. Типи європейського регіонального співробітництва. Транскордонне, інтеррегіональне, транснаціональне співробітництво.

Тема 2. Принципи транскордонного співробітництва.

Поняття, принципи та форми транскордонного співробітництва. Зміст та специфіка транскордонного співробітництва. Історико-політичні причини поширення транскордонного співробітництва в сучасній Європі. Система принципів транскордонного співробітництва.

Тема 3. Форми транскордонного співробітництва. Єврорегіони.

Основні форми транскордонного співробітництва. Єврорегіони. Регіональні ради та регіональні асоціації. Робочі об'єднання органів транскордонного співробітництва.

Особливості та типи єврорегіонів. Єврорегіон як особлива форма транскордонного співробітництва. Заснування нідерландсько-німецького єврорегіону ЕУРЕГІО у 1958 р. Типові та специфічні ознаки єврорегіонів. Основні завдання єврорегіонів. Вісім єврорегіонів, що функціонують у сучасній Україні. Особливості реалізації програм транскордонного співробітництва у форматі Карпатського єврорегіону.

Тема 4. Міжрегіональне співробітництво.

Міжрегіональне співробітництво як форма транскордонного співробітництва. Статистичні та демографічні ознаки прикордонних територій в ЄС. Політичні передумови інтенсифікації міжрегіонального співробітництва в країнах ЄС. Економічні передумови міжрегіонального співробітництва в ЄС. Основні фактори підвищення ефективності міжрегіонального співробітництва між країнами-членами ЄС.

МОДУЛЬ № 2

Тема 1. Етапи становлення та механізми транскордонного співробітництва у країнах Європейського Союзу.

Політичні передумови та соціально-економічна доцільність транскордонного співробітництва у країнах ЄС. Початковий етап транскордонного співробітництва між європейськими країнами (1960 – 1970-ті рр.). Другий етап та законодавче забезпечення транскордонного співробітництва у ЄС (1980-ті рр.). Третій етап транскордонного співробітництва та створення єврорегіонів (кінець 1990-их – початок 2000-их рр.). Четвертий етап транскордонного співробітництва та впровадження прикладних інструментів міжрегіональної співпраці в ЄС (2006–2013 рр.). П'ятий етап транскордонного співробітництва та реалізація низки проектів транскордонної співпраці (2013 р. – дотепер).

Механізми транскордонного співробітництва у Європейському Союзі. Програми та проекти транскордонного співробітництва для досягнення цілей. Конкретні інструменти транскордонного співробітництва. Прямі контакти на міжрегіональному рівні. Прикордонна співпраця між країнами-членами ЄС. Міжнародні кластери у європейському транскордонному співробітництві. Міждержавні угоди про транскордонне співробітництво у рамках ЄС. Національні правові системи та правова основа транскордонного співробітництва у ЄС.

Тема 2. Розробка та реалізація транскордонного співробітництва у Європейському Союзі.

Європейська комісія як виконавчий орган ЄС. Основні чотири етапи прийняття стратегічних програм регіонального розвитку в ЄС. Проведення консультацій з країнами-членами ЄС. Затвердження бюджету регіональної політики на сім років (Європейська Рада та Європарламент). Врахування пропозицій з розвитку регіональної політики та прийняття Європейською Комісією стратегічного плану. Ратифікація стратегії регіонального розвитку на сім років у відповідності до плану Європа-2030. Основні напрями політики когезії у Європейському Союзі.

Тема 3. Програми регіональної політики у Європейському Союзі.

Головні фонди регіональної політики у країнах ЄС. Європейський соціальний Фонд (1958 р.). Європейський Фонд регіонального розвитку (1975 р.). Фонд когезії (1993 р.). Основні пріоритети політики когезії у ЄС: підвищення якості надання соціальних послуг громадянам ЄС; розвиток місцевої участі та співпраці; інвестування до соціальної Європи; соціальна інклюзія та сприяння інтеграції мігрантів. Територіальна співпраця у рамках інтеграції регіонів Європи. Програми MEDA, PHARECredo,

PHARE CBC, TACIS, CARDS. Основні напрями програми INTERREG: транскордонна, транснаціональна та міжрегіональна співпраця.

Тема 4. Розвиток транскордонного співробітництва в Україні.

Транскордонне співробітництво як форма міжнародного співробітництва. Особливості транскордонного співробітництва України в умовах євроінтеграції. Державне управління процесами транскордонного співробітництва в Україні. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 роки. Договори про добросусідство, дружні відносини і співробітництво між Україною та країнами-сусідами. Реалізація програм транскордонного співробітництва у Закарпатській області. Регіональні програми розвитку Закарпатської області. Програми та завдання транскордонного співробітництва у сусідніх країнах ЄС.

Тема 5. Розвиток транскордонного співробітництва у Закарпатській області.

Історичні передумови транскордонного співробітництва у Закарпатській області. Основні інституційні форми транскордонного співробітництва у Закарпатті. Особливості транскордонного співробітництва між Закарпаттям та регіонами Словацької Республіки. Особливості транскордонного співробітництва між Закарпаттям та регіонами Угорщини. Особливості транскордонного співробітництва між Закарпаттям та регіонами Румунії. Особливості транскордонного співробітництва між Закарпаттям та регіонами Польщі.

ТЕМАТИКА, ПЛАНИ ТА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Транскордонне співробітництво як форма організації співпраці у прикордонних територіях (2 год.)

1. Сутність та принципи транскордонного співробітництва.
2. Політологічні аспекти транскордонного співробітництва.
3. Міжрегіональне співробітництво.
4. Прикордонна кооперація регіонів.

Рекомендована література

1. Воронич А., Фицик В. Перспективи застосування європейського досвіду транскордонного співробітництва в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. № 17. С. 28–32.
2. Лемко Ю.Р. Європейське об'єднання територіального співробітництва як інструмент розвитку транскордонної співпраці. *Вісник НТУУ «КПІ». Серія: Політологія. Соціологія. Право*. 2021. № 1(49). С. 60–64.
3. Мельник Л.А. Європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва. *Державне управління: вдосконалення та розвиток*. 2018. № 2. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/30.pdf.
4. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2004. 395 с.
5. Пархомчук О.С., Коппель О.А. Транскордонне співробітництво та міжнародні відносини в Європі. *Politicus*. 2024. Випуск 2. С. 170–173.
6. Транскордонне співробітництво та спільний європейський простір: теорія, практика і нові можливості: монографія. Львів-Olsztyn: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 160 с.
7. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник [Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І.]. За заг. ред. В.А. Устименка. К., 2020. 152 с.

ТЕМА 2. Форми транскордонного співробітництва. Єврорегіони **(6 год.)**

1. Основні форми транскордонного співробітництва: кластери, транскордонне партнерство, об'єднання територіального співробітництва.
2. Єврорегіони як форми транскордонного співробітництва.
3. Об'єднання єврорегіонального співробітництва (ОЕС).
4. Європейське об'єднання територіального співробітництва (ЄОТС).
5. Перспективи розвитку транскордонного співробітництва в Європі.

Рекомендована література

1. Калат Я., Демедюк О. Імплементация європейського досвіду функціонування інституціоналізованих структур транскордонного співробітництва в Україні: проблеми та перспективи (доповідна записка). Львів, 2017. 16 с.

2. Лемко Ю.Р. Європейське об'єднання територіального співробітництва як інструмент розвитку транскордонної співпраці. *Вісник НТУУ «КПІ». Серія: Політологія. Соціологія. Право.* 2021. № 1(49). С. 60–64.

3. Мельник Л.А. Європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва. *Державне управління: вдосконалення та розвиток.* 2018. № 2. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/30.pdf.

4. Пархомчук О.С., Коппель О.А. Транскордонне співробітництво та міжнародні відносини в Європі. *Politicus.* 2024. Випуск 2. С. 170–173.

5. Регіональна політика ЄС після його розширення: аналітичні оцінки. Гол. ред. С.І. Мітряєва. Ужгород: Ліра, 2004. 244 с.

6. Редьква О., Цехович В. Транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку Єврорегіонів. *Галицький економічний вісник.* 2020. Том 64. № 3. С. 52–58.

7. Транскордонне співробітництво та спільний європейський простір: теорія, практика і нові можливості: монографія. Львів-Olsztyn: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 160 с.

8. Транскордонне співробітництво як інструмент місцевого та регіонального розвитку [Химинець В.В., Головка А.А., Мірус О.І.]. К.: НІСД, 2021. 47 с.

9. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник [Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І.]. За заг. ред. В.А. Устименка. К., 2020. 152 с.

ТЕМА 3. Міжрегіональне співробітництво (4 год.)

1. Поняття та принципи міжрегіонального співробітництва.
2. Форми та моделі міжрегіонального співробітництва.
3. Міжтериторіальна когезія регіонів.
4. Європейські практики міжрегіонального співробітництва.

Рекомендована література

1. Калат Я., Демедюк О. Імплементация європейського досвіду функціонування інституціоналізованих структур транскордонного співробітництва в Україні: проблеми та перспективи (доповідна записка). Львів, 2017. 16 с.

2. Лемко Ю.Р. Європейське об'єднання територіального співробітництва як інструмент розвитку транскордонної співпраці. *Вісник НТУУ «КПІ». Серія: Політологія. Соціологія. Право.* 2021. № 1(49). С. 60–64.

3. Мельник Л.А. Європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва. *Державне управління: вдосконалення та розвиток.* 2018. № 2. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/30.pdf.

4. Пархомчук О.С., Коппель О.А. Транскордонне співробітництво та міжнародні відносини в Європі. *Politicus.* 2024. Випуск 2. С. 170–173.

5. Регіональна політика ЄС після його розширення: аналітичні оцінки. Гол. ред. С.І. Мітряєва. Ужгород: Ліра, 2004. 244 с.

6. Редьква О., Цехович В. Транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку Євросередземноморських регіонів. *Галицький економічний вісник.* 2020. Том 64. № 3. С. 52–58.

7. Транскордонне співробітництво та спільний європейський простір: теорія, практика і нові можливості: монографія. Львів-Olsztyn: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 160 с.

8. Транскордонне співробітництво як інструмент місцевого та регіонального розвитку [Химинець В.В., Головка А.А., Мірус О.І.]. К.: НІСД, 2021. 47 с.

9. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник [Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І.]. За заг. ред. В.А. Устименка. К., 2020. 152 с.

ТЕМА 4. Етапи становлення та механізми транскордонного співробітництва у країнах Європейського Союзу (4 год.)

1. Етапи розробки стратегії регіонального розвитку ЄС.
2. Проблеми імплементації стратегії регіонального розвитку ЄС.
3. Транскордонне співробітництво у форматі NUTS 2.
4. Транскордонне співробітництво у форматі NUTS 2.
5. Транскордонне співробітництво у форматі LAU 1 та LAU 2 .

Рекомендована література

1. Воронич А., Фицик В. Перспективи застосування європейського досвіду транскордонного співробітництва в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. № 17. С. 28–32.
2. Лемко Ю.Р. Європейське об'єднання територіального співробітництва як інструмент розвитку транскордонної співпраці. *Вісник НТУУ «КПІ». Серія: Політологія. Соціологія. Право*. 2021. № 1(49). С. 60–64.
3. Мельник Л.А. Європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва. *Державне управління: вдосконалення та розвиток*. 2018. № 2. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/30.pdf.
4. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2004. 395 с.
5. Пархомчук О.С., Коппель О.А. Транскордонне співробітництво та міжнародні відносини в Європі. *Politicus*. 2024. Випуск 2. С. 170–173.
6. Регіональна політика ЄС після його розширення: аналітичні оцінки. Гол. ред. С.І. Мітряєва. Ужгород: Ліра, 2004. 244 с.
7. Транскордонне співробітництво та спільний європейський простір: теорія, практика і нові можливості: монографія. Львів-Olsztyn: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 160 с.
8. Interreg: European Territorial Co-operation. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sk/policy/cooperation/european-territorial/.

ТЕМА 5. Розробка та реалізація транскордонного співробітництва у Європейському Союзі (4 год.)

1. Роль транскордонного співробітництва у політиці ЄС.
2. Діяльність Європейської Комісії при розробці стратегій транскордонного співробітництва.
3. Пріоритетні напрями транскордонного співробітництва в ЄС.
4. Стратегія «Європа 2030».

Рекомендована література

1. Воронич А., Фицик В. Перспективи застосування європейського досвіду транскордонного співробітництва в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. № 17. С. 28–32.

2. Лемко Ю.Р. Європейське об'єднання територіального співробітництва як інструмент розвитку транскордонної співпраці. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Політологія. Соціологія. Право. 2021. № 1(49). С. 60–64.

3. Мельник Л.А. Європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва. *Державне управління: вдосконалення та розвиток*. 2018. № 2. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/30.pdf.

4. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2004. 395 с.

5. Пархомчук О.С., Коппель О.А. Транскордонне співробітництво та міжнародні відносини в Європі. *Politicus*. 2024. Випуск 2. С. 170–173.

6. Регіональна політика ЄС після його розширення: аналітичні оцінки. Гол. ред. С.І. Мітряєва. Ужгород: Ліра, 2004. 244 с.

7. Транскордонне співробітництво та спільний європейський простір: теорія, практика і нові можливості: монографія. Львів-Olsztyn: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 160 с.

8. Interreg: European Territorial Co-operation. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sk/policy/cooperation/european-territorial/.

ТЕМА 6. Програми регіональної політики у Європейському Союзі (4 год.)

1. Стратегія регіональної політики ЄС на період 2021–2027 рр.
2. Діяльність фондів регіонального співробітництва ЄС.
3. Програми Interreg.
4. Програми транскордонного співробітництва ЄС з нечленськими країнами.

Рекомендована література

1. Воронич А., Фицик В. Перспективи застосування європейського досвіду транскордонного співробітництва в Україні. *Вісник*

Прикарпатського університету. Серія: Політологія. 2024. № 17. С. 28–32.

2. Лемко Ю.Р. Європейське об'єднання територіального співробітництва як інструмент розвитку транскордонної співпраці. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Політологія. Соціологія. Право. 2021. № 1(49). С. 60–64.

3. Мельник Л.А. Європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва. *Державне управління: вдосконалення та розвиток*. 2018. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/30.pdf.

4. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2004. 395 с.

5. Пархомчук О.С., Коппель О.А. Транскордонне співробітництво та міжнародні відносини в Європі. *Politicus*. 2024. Випуск 2. С. 170–173.

6. Регіональна політика ЄС після його розширення: аналітичні оцінки. Гол. ред. С.І. Мітряєва. Ужгород: Ліра, 2004. 244 с.

7. Транскордонне співробітництво та спільний європейський простір: теорія, практика і нові можливості: монографія. Львів-Olsztyn: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 160 с.

8. Interreg: European Territorial Co-operation. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sk/policy/cooperation/european-territorial/.

ТЕМА 7. Розвиток транскордонного співробітництва у Закарпатській області (4 год.)

1. Транскордонне співробітництво як система зміцнення територіальних громад.

2. Транскордонне співробітництво та децентралізація влади в Україні 2016–2021 рр.

3. Транскордонне співробітництво між громадами Закарпатської області та сусідніх країн ЄС.

4. Словацько-українське транскордонне співробітництво.

5. Угорсько-українське транскордонне співробітництво.

6. Румунсько-українське транскордонне співробітництво.

7. Польсько-українське транскордонне співробітництво.

Рекомендована література

1. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249264044>.
2. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.gov.ua/>.
3. Децентралізація в Україні. Територіальні громади. URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada>.
4. Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_172.
5. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003.
6. Договір про добросусідство, дружні відносини і співробітництво між Україною та Словацькою Республікою. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/703_150.
7. Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_004.
8. Закон України «Про добровільне об'єднання громад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>.
9. Закон України «Про транскордонне співробітництво». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.
10. Карпатський Єврорегіон. URL: <http://euroregionkarpaty.com.ua/>.
11. Куйбіда В. С. Транскордонне співробітництво та розвиток транскордонних кластерів. К.: Крамар, 2009. 242 с.
12. Мікула Н.А., Засадко В.В. Транскордонне співробітництво України в контексті євроінтеграції: монографія. К.: НІСД, 2014. 316 с.
13. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/>.
14. Регіональні програми розвитку Закарпатської області. Закарпатська обласна державна адміністрація. URL: <https://carpathia.gov.ua/storinka/regionalni-programy-rozvytku>.
15. Транскордонне співробітництво України: стан, проблеми, перспективи: монографія. За заг.ред. І.В. Артьомова. Ужгород: МПП «Гражда», 2012. 520 с.
16. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник [Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І.]. За заг. ред. В.А. Устименка. К., 2020. 152 с.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Зміст самостійної роботи з предмету «Транскордонне співробітництво» визначається типовою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

Самостійна робота поділяється на аудиторну і позааудиторну.

Аудиторна самостійна робота реалізується під час читання лекцій і практичних занять, проведення індивідуальних консультацій та ін.

Самостійна робота студентів над навчальним матеріалом програми курсу, що не виноситься на розгляд під час лекційних і практичних занять (*позааудиторна самостійна робота*), має на меті сформувати вміння самостійно працювати над рекомендованою літературою та відповідати на поставлені в аудиторіях питання.

Індивідуальна робота студента з предмету «Транскордонне співробітництво» включає виконання аналітичних завдань з оптимізації транскордонного співробітництва у євро регіонах України та з перспектив транскордонного співробітництва у Закарпатській області.

Пристаючи до самостійної роботи студентам необхідно:

– попередньо ознайомитися з навчальним матеріалом, що виноситься на лекційні і практичні заняття;

– перевірити здобутті знання шляхом самоконтролю, відповідаючи на поставлені питання;

– виокремити ключові проблеми навчального матеріалу, що виноситься на самостійну роботу та опрацювати їх.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

– організації самостійної навчальної діяльності;

– праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;

– конспектування літературних джерел;

– опрацювання статистичної інформації та даних емпіричних моніторингів трансформацій у світі.

ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ НА МОДУЛЬНІ КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

Методика модульного контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Транскордонне співробітництво» включає:

1. Проведення модульної контрольної роботи № 1 у формі описових завдань.

2. Проведення модульної контрольної роботи № 2 у формі контрольних тестових завдань.

3. Проведення підсумкового контролю у формі іспиту.

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота № 1 складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті зрозуміти особливості транскордонного співробітництва у країнах ЄС, Україні та Закарпатській області. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної проблематики, третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

Модульна контрольна робота № 2 складається з 25 контрольних завдань у формі простих тестів. Кожна правильна відповідь оцінюється у 2 бали. У підсумку студент може отримати 50 балів = 25 тестів × 2 бали.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО ІСПИТУ

1. Поняття, рівні та типи міжрегіонального співробітництва.
2. Транскордонне, інтеррегіональне, транснаціональне співробітництво.
3. Принципи транскордонного співробітництва.
4. Єврорегіони як форми транскордонного співробітництва.
5. Особливості та типи єврорегіонів.
6. Основні завдання єврорегіонів.
7. Основні завдання та функції єврорегіонів.

8. Особливості реалізації програм транскордонного співробітництва у форматі Карпатського єврорегіону.
9. Міжрегіональне співробітництва як форма транскордонного співробітництва.
10. Статистичні та демографічні ознаки прикордонних територій в ЄС.
11. Основні фактори підвищення ефективності міжрегіонального співробітництва між країнами-членами ЄС.
12. Початковий етап транскордонного співробітництва між європейськими країнами (1960–1970-ті рр.).
13. Другий етап та законодавче забезпечення транскордонного співробітництва у ЄС (1980-ті рр.).
14. Третій етап транскордонного співробітництва та створення єврорегіонів (кінець 1990-их – початок 2000-их рр.).
15. Впровадження прикладних інструментів міжрегіональної співпраці в ЄС (2006–2013 рр.).
16. П'ятий етап транскордонного співробітництва в ЄС (2013 – 2024 рр.).
17. Розробка та реалізація транскордонного співробітництва в ЄС.
18. План регіонального розвитку Європа 2030.
19. Головні фонди регіональної політики у країнах ЄС.
20. Програми MEDA, PHARECredo, PHARE CBC, TACIS, CARDS.
21. Основні напрями програми INTERREG.
22. Розвиток транскордонного співробітництва в Україні.
23. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 рр.
24. Розвиток транскордонного співробітництва у Закарпатській області.
25. Особливості транскордонного співробітництва між Закарпаттям та регіонами Словацької Республіки.
26. Особливості транскордонного співробітництва між Закарпаттям та регіонами Угорщини.
27. Особливості транскордонного співробітництва між Закарпаттям та регіонами Румунії.
28. Особливості транскордонного співробітництва між Закарпаттям та регіонами Польщі.
29. Перспективи транскордонного співробітництва в ЄС.
30. Перспективи транскордонного співробітництва в Україні.

ТИПОВІ ТЕСТОВІ КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Форма транскордонного співробітництва, що полягає у об'єднанні прикордонних територій в Європі з метою розвитку транскордонного співробітництва?:

- єврорегіон;
- регіональні ради;
- регіональні кластери;
- регіональні асоціації.

У якому році було створено перший єврорегіон?:

- 1919 р.;
- 1945 р.;
- 1958 р.;
- 1989 р.

Яка програма регіонального співробітництва реалізується виключно між країнами-членами Європейського Союзу?:

- «Допомога для підготовки до вступу»;
- «Інструмент європейського сусідства та партнерства»;
- проект «Чорне море»;
- INTERREG.

Який орган Європейського Союзу відповідає за розробку програм регіонального співробітництва?:

- Європейська Комісія;
- Рада Європейського Союзу;
- Європейський Суд;
- Європейський Парламент.

Яка частина проекту бюджету регіональної програми має відповідати пріоритетам регіонального розвитку Європейського Союзу?:

- не менше 50%;
- орієнтовно 50-60%;
- орієнтовно 60-75%;
- не менше 100%.

На який період розробляються регіональні стратегії розвитку?:

- на 7 років;
- на 3 роки;
- на період дії Державної стратегії регіонального розвитку України;
- на період дії плану заходів з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України.

Який принцип не належить до принципів державної політики у сфері транскордонного співробітництва?:

- принцип законності;
- принцип чіткого розподілу завдань, повноважень та відповідальності між суб'єктами транскордонного співробітництва України;
- принцип гармонізації загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів;
- принцип децентралізації.

Між якими країнами реалізувалась «Європейська програма добросусідства» на 2014–2020?:

- Україна – Молдова;
- Словаччина – Чехія;
- Україна – Польща – Білорусь;
- Франція – Німеччина.

Який документ не належить до документів, що визначають державну регіональну політику?:

- Державна стратегія регіонального розвитку України;
- Закон України «Про транскордонне співробітництво»;
- план заходів з реалізації регіональної стратегії розвитку;
- інвестиційна програма (проект), спрямована на розвиток регіону.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Основна.

1. Волкова Н.В. Транскордонне співробітництво України з країнами ЄС в умовах російсько-української війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2257/2180>.
2. Воронич А., Фицик В. Перспективи застосування європейського досвіду транскордонного співробітництва в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. № 17. С. 28–32.
3. Гайданка Є. Транскордонна співпраця у процесах модернізації державного управління (досвід Трнавського краю Словаччини). *Аспекти публічного управління*. 2018. Випуск 6. № 10. С. 47–53.
4. Калат Я., Демедюк О. Імплементация європейського досвіду функціонування інституціоналізованих структур транскордонного співробітництва в Україні: проблеми та перспективи (доповідна записка). Львів, 2017. 16 с.
5. Лемко Ю.Р. Європейське об'єднання територіального співробітництва як інструмент розвитку транскордонної співпраці. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Політологія. Соціологія. Право. 2021. № 1(49). С. 60–64.
6. Мельник Л.А. Європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва. *Державне управління: вдосконалення та розвиток*. 2018. № 2. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/30.pdf.
7. Пархомчук О.С., Коппель О.А. Транскордонне співробітництво та міжнародні відносини в Європі. *Politicus*. 2024. Випуск 2. С. 170–173.
8. Транскордонне співробітництво та спільний європейський простір: теорія, практика і нові можливості: монографія. Львів-Olsztyn: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 160 с.
9. Транскордонне співробітництво як інструмент місцевого та регіонального розвитку [Химинець В.В., Головка А.А., Мірус О.І.]. К.: НІСД, 2021. 47 с.
10. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник [Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І.]. За заг. ред. В.А. Устименка. К., 2020. 152 с.

2. Допоміжна.

1. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnoyi-programi-rozvitku-transkordonnogo-sl40421>.
2. Державна регіональна політика у транскордонних областях. Транскордонне співробітництво. Регіональна політика та механізми її реалізації: монографія. За ред. М.І. Долішнього. К.: Наукова думка, 2003. 503 с.
3. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія. За ред. З.С. Варналія. К.: НІСД, 2007. 768 с.
4. Закон України «Про транскордонне співробітництво». 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.
5. Калат Я.Я., Демедюк О. П. Перспективи розвитку інституціолізованих форм транскордонного співробітництва в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. № 5. С. 92–97.
6. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2004. 395 с.
7. Окуньовська Ю.В. Транскордонне співробітництво з Україною в умовах війни. Вісник ДонНУ імені Василя Стуса. Серія: Політичні науки. 2022. № 7. С. 70–74.
8. Регіональна політика ЄС після його розширення: аналітичні оцінки. Гол. ред. С.І. Мітрьєва. Ужгород: Ліра, 2004. 244 с.
9. Регіональні програми розвитку Закарпатської області. Закарпатська обласна державна адміністрація. URL: <https://carpathia.gov.ua/storinka/regionalni-programy-rozvytku>.
10. Редьква О., Цехович В. Транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку Єврорегіонів. Галицький економічний вісник. 2020. Том 64. № 3. С. 52–58.

3. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

1. Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_172.
2. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003.
3. Договір про добросусідство, дружні відносини і

співробітництво між Україною та Словацькою Республікою. URL:
https://zakon.rada.gov.ua/go/703_150.

4. Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою. URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_004.

5. Interreg: European Territorial Co-operation. URL:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sk/policy/cooperation/european-territorial/.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни «Транскордонне співробітництво» викладач використовує наступні *групи методів навчання*:

1. *Словесні*:

- лекція;
- бесіда;
- обговорення;
- інструктаж.

2. *Наочні*:

- ілюстрація;
- демонстрація (з використанням нормативно-законодавчих актів, таблиць та схем, електронних презентацій, показ відеолекцій).

3. *Практичні*:

- опитування на практичних заняттях;
- виконання тестових завдань;
- робота з підручником, нормативно-законодавчими актами;
- виконання індивідуальних завдань;
- модульні контрольні роботи.

Викладач використовує наступні *групи методик контролю знань слухачів*, які вивчають навчальну дисципліну «транскордонне співробітництво»:

1. *Методи усного контролю*:

- монологічна відповідь слухача на окреме питання теми практичного заняття у індивідуальній та фронтальній формах;
- запитально-відповідна бесіда під час роз'яснення проблемного питання на практичному занятті;
- іспит у формі усної відповіді на три запитання з переліку питань.

2. *Письмовий контроль*:

- виконання індивідуальної роботи;
- модульна контрольна робота;
- дидактичні тестові завдання.

3. *Методи практичного контролю*: перевірка змістового наповнення творчо-аналітичних завдань.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
15	5	15	15		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	5	15		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	3	30	4	30
Аналітичне завдання	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) – заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) – заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C	Задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Навчально – методичне
видання

Гайданка Євгеній Іванович

**«Транскордонне співробітництво»
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ**

**Навчально-методична серія «КАФЕДРА»
№ 96**

Гайданка Є. Транскордонне співробітництво:
навчально-методичні рекомендації для здобувачів освіти галузі
знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 052
Політологія, освітньо-професійна програма «Політологія»,
перший (бакалаврський) рівень / Навчально-методична серія
«КАФЕДРА» / № 96; [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; Каф.
політології і державного управління]. Ужгород, УжНУ. 2024. 31 с.

*Навчально-методична розробка містить описову структуру
предмету навчальної дисципліни, зміст навчальної програми, методичні
вказівки з підготовки до практичних занять, виконання самостійної
роботи, перелік рекомендованої літератури до курсу тощо. Наводяться
типові тестові завдання відповідно до тематичного змісту навчальної
дисципліни.*

**УДК 339.9(076)
Г 14**